

Nr 495.

Av herr **Lundqvist m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 303, angående åtgärder till stödjande av trädgårdsnäringen m. m.*

Vår inhemska trädgårdsodlings betydelse ej blott för de mångtusenden företagare och anställda, som äro anställda inom denna näringsgren, utan jämväl ur olika synpunkter för hela vårt folk torde numera vara uppenbar för alla. Att det därför även är ett statsintresse, att denna näringsgren upprätthålles, torde ävenledes vara en allmän mening. Alldeles särskilt under nuvarande tider, då ingen vet, vad en nära framtid kan komma att medföra av internationella förvecklingar med därmed följande avbrott eller rubbningar i vår tillförsel utifrån, synes det oss vara ett nationellt intresse av största vikt, att vårt land även på här ifrågavarande område äger möjlighet till självförsörjning.

Trädgårdsodlingens läge i Sverige har emellertid sedan flera år tillbaka i ekonomiskt hänseende varit synnerligen brydsamt. Många äro därför också de framställningar i och utom riksdagen, som under de senaste åren gjorts, om statsmakternas ingripande för att ge åt här ifrågavarande samhällsgrupper en tryggare och ekonomiskt drägligare ställning.

Väl må i detta sammanhang erkännas, att statsmakterna även vidtagit åtgärder i detta syfte. Dessa ha emellertid varit alltför otillräckliga med hänsyn till det allvarliga avbräck, som vållats den inhemska näringen genom å ena sidan den omfattande importen utifrån till priser, som för våra förhållanden måste betecknas som orimligt låga, och å andra sidan statsmakternas direkta ingripanden i fråga om arbetstiden med den därmed följande kända höjningen av arbetskostnaderna.

Med hänsyn till de stora ekonomiska svårigheter, denna näringsgren redan förut hade att kämpa med av orsaker, över vilka den icke själv kunde råda, var det redan när statsmakterna genomförde den kraftiga beskärningen av arbetstiden uppenbart, att dessa åtgöranden måste för stora delar av här ifrågavarande yrkesutövare göra läget katastrofalt, därest icke kompensations lämnades genom andra, snabba och effektiva åtgärder.

Mot bakgrunden av sålunda anförda förhållanden måste det framstå såsom i hög grad beklagligt, att någon utredning i syfte att bereda trädgårdsodlingen erforderligt ekonomiskt stöd icke av Kungl. Maj:t igångsattes förrän under våren 1937, medan motsvarande jordbruksutredning påbörjades redan hösten 1936. Genom detta dröjsmål blev det tyvärr omöjligt att för trädgårdsodlingens vidkommande — på sätt skedde för jordbruket — vid fjolårets riksdag fatta beslut om kompensationsåtgärder. Många äro de yrkes-

utöfware inom trädgårdsnäringen, som till följd ej minst härav under senaste tid fått sin ekonomi allvarligt försämrad.

Vad angår det förslag till trädgårdsnäringens stödjande, som nu framlagts i Kungl. Maj:ts proposition nr 303, ansluter sig ju detta till vad som föreslagits av den särskilda trädgårdsutredningen i dess den 15 februari i år afgivna betänkande, dock att vissa mycket väsentliga delar av sistnämnda förslag icke upptagits i propositionen. Vi erinra om att där sålunda utelämnats trädgårdsutredningens förslag såväl om vissa tulljusteringar som om reglering av blomsterlökimporten.

Redan mot det förslag, trädgårdsutredningen framlade, riktades på sin tid från olika yrkesorganisationers sida mycken och allvarlig kritik, därför att vad i betänkandet föreslagits icke kunde anses ge tillräckligt stöd åt den inhemska trädgårdsodlingen. Klart är under sådana förhållanden, att, när nu Kungl. Maj:ts förslag icke ens tillnärmelsevis sträcker sig så långt som trädgårdsutredningens, detta så mycket mindre kan med hänsyn till rådande förhållanden anses vara tillfyllest — trots de höjningar av vissa anslag, som i propositionen föreslagits.

Betecknande för den stämning, som Kungl. Maj:ts förslag utlöst inom därav närmast berörda kretsar synes oss vara följande uttalande ur fackpressen omedelbart efter propositionens framläggande:

»De flesta ha väl hyst sina tvivelsmål om att några mera genomgripande förslag skulle kunna framläggas, men att propositionen skulle bliva så mager som den är hade väl knappast den största bland pessimister tänkt sig. Såväl blomsterlöksregleringen som samtliga förslag till höjda tullar finnas icke medtagna.»

Ett närmare studium av Kungl. Maj:ts förslag visar även otvetydigt, att de yrkesmässiga trädgårdsodlarna — de alltså, som äro hänvisade att ur denna näring söka sin direkta utkomst — med det förslag, som nu framlagts, endast i ringa utsträckning skulle bli hjälpta. Just de förslag trädgårdsutredningen framlagt i syfte att förbättra handelsträdgårdsmästarnas ställning, ha till största delen uteslutits ur propositionen. Det är alltså mycket lätt att förstå den djupa förstämning, som Kungl. Maj:ts förslag framkallat inom handelsträdgårdsvärlden.

Vad sedan rör själva de åtgärder, som i propositionen föreslagits, synes *anslaget till propaganda- och upplysningsverksamhet* såväl enligt trädgårdsutredningens som Kungl. Maj:ts förslag vara avsett att så gott som uteslutande komma frukt- och grönsaksodlarna till godo, under det att blomsterodlarna, vilka givetvis äro i hög grad beroende av reklamens hjälp, praktiskt taget icke skulle få någon del av detta statsanslag. En sådan ordning synes oss icke tillfredsställande, om man utgår ifrån — såsom här synes böra ske — att detta anslag är avsett ej blott att främja konsumtionen av vissa ur näringsfysiologiska synpunkter värdefulla produkter utan jämväl att innebära ett direkt stöd åt trädgårdsodlingen. I sistnämnda hänseende

torde blomsterodlingen i minst lika hög grad som frukt- och grönsaksodlingen behöva hjälp för att kunna bedriva effektiv propaganda för sina inhemska alster. — Vi kunna i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, att det stöd blomsterodlarna skulle få genom Kungl. Maj:ts förslag över huvud taget synes bliva mycket blygsamt. — Vi förorda på grund av vad sålunda anförts, att här ifrågavarande anslag bestämmes skola användas så, att det kommer trädgårdsodlingens samtliga grenar till godo, och i anslutning härtill föreslå vi, att anslaget summa höjes från 40 000 till 60 000 kronor.

Beträffande de *av trädgårdsutredningen föreslagna tulländringarna och importregleringen i fråga om blomsterlökar*, så har föredragande departementschefen rörande motiven för sin avvisande hållning på dessa punkter framhållit, att han funne det tveksamt, huruvida en förstärkning av tullskyddet i nuvarande läge skulle tjäna syftet att åstadkomma en förbättrad lönsamhet för näringen i dess helhet. Statsrådet ansåge därför, att frågan om ett förstärkt tullskydd borde tills vidare anstå. Härför talade även handelspolitiska skäl. Beträffande importregleringen har departementschefen huvudsakligen endast hänvisat till tidigare utredningar och uttalat att enligt hans förmenande odlarna själva på frivillighetens väg borde försöka ordna lökimporten, innan ett sakligt ingripande härutinnan eventuellt skedde.

De skäl, departementschefen sålunda anfört, kunna vi icke finna övertygande. Vi tillåta oss erinra om att såväl yrkesorganisationerna som trädgårdsutredningen tillmätt just dessa förslag den största betydelse. Vad särskilt angår importregleringens ordnande på frivillighetens väg, har av kommittébetänkandet klart och tydligt framgått, att såväl enligt organisationernas som enligt de sakkunnigas eget förmenande en tillfredsställande lösning av denna för näringen så viktiga fråga på frivillighetens väg åtminstone för närvarande måste anses utesluten.

Vi äro ingalunda blinda för att principiella erinringar kunna göras mot en mer eller mindre omfattande statlig importreglering på här ifrågavarande område. *Extraordinära förhållanden nödvändigöra emellertid extraordinära åtgärder*. Den omfattande dumpingimport av blomsterlökar, som alltjämt florerar, synes göra en reglering av tillförseln ur svensk trädgårdsodlarsynpunkt ofrånkomlig och ur landets synpunkt fullt motiverad. Departementschefen håller visserligen före — såsom ovan framhållits —, att odlarna böra kunna frivilligt på egen hand ordna lökimporten utifrån så, att denna hålles inom rimlig ram. Huruvida detta verkligen kan ske så länge någon gemensam organisation icke finnes och landets samtliga trädgårdsodlare icke äro skyldiga ansluta sig till någon sådan, synes oss emellertid minst sagt tvivelaktigt. Vi fästa uppmärksamheten på att enligt trädgårdsutredningens eget förslag den statliga importregleringen skulle äga bestånd endast t. o. m. utgången av år 1941. Det är alltså här icke fråga om någon bestående åtgärd utan om en ren tillfällig hjälp i nuvarande nödläge och

under den tid, som måste åtgå, för att organisationsväsendet inom näringen skall kunna vinnå den omfattning och styrka, som den nödvändigtvis måste äga, om önskvärd begränsning av importen genom odlarnas egen försorg skall kunna åstadkommas.

På grund av vad sålunda anförts och då statsmakterna vid lantarbets-tidslagens skärpning utfäst sig för att lämna full kompensation för de merkostnader den nya arbetstidslagens genomförande kunde komma att på olika håll föranleda, så synas statsmakterna icke gärna kunna underlåta att trots de principiella erinringar, som må kunna resas mot en sådan åtgärd, genomföra den importreglering, som begärts av en nära nog fullständigt enhällig yrkeskår.

Vad de olika tulländringsförslagen angår, så synes det oss icke troligt att — på sätt departementschefen håller före — den tilltänkta riksorganisationen skulle kunna göra de ifrågasatta tulljusteringarna överflödiga. Särskilt vilja vi i detta avseende som exempel peka på tullförhöjningarna beträffande rosenbuskar, snittblommor och snittgrönt.

Kungl. Maj:ts avvisande hållning gent emot trädgårdsutredningens förslag i vad gäller importregleringen och tullförhöjningarna förefaller oss så mycket mera svårförståelig, som det övervägande flertalet hörda myndigheter i stort sett tillstyrkt ifrågavarande förslag och många myndigheter t. o. m. förklarat sig anse, att utredningen på förevarande område gått fram alltför varsamt. Vi ha även fäst oss vid att departementschefen vid sitt avvisande av dessa förslag ingalunda till någon väsentlig del motiverat detta med handelspolitiska skäl.

Särskilt avseende synes oss i dessa frågor böra fästas vid lantbruksstyrelsens uttalanden. Vi vilja erinra om att nämnda styrelse, som starkt framhållit de nuvarande tullarnas stora betydelse för den inhemska odlingens gynnsamma utveckling hittills, icke blott icke haft något att erinra mot de föreslagna tullhöjningarna utan tvärtom ansett sig böra gå något längre än vad trädgårdsutredningen gjort i fråga om tiderna för de olika tilläggstullarnas giltighet. Även den föreslagna importregleringen har lantbruksstyrelsen med hänsyn till rådande förhållanden förordat.

Då det inom odlarekretsar är en allmänt omfattad mening, att någon tillfredsställande lösning av den inhemska trädgårdsodlingens problem icke kan vinnas utan att staten ingriper för att ytterligare begränsa importen, då vidare de särskilt tillkallade sakkunniga, som inom trädgårdsutredningen haft att pröva hithörande frågor, enhälligt förordat såväl ifrågavarande tullhöjningar som importregleringen och då slutligen dessa förslag vunnit såväl lantbruksstyrelsens som det övervägande flertalet övriga myndigheters reservationslösa understöd, synas oss mycket starka skäl tala för att åtminstone de förslag, som av trädgårdsutredningen framförts, av statsmakterna nu utan tidsutdräkt med vissa smärre jämkningar genomföras.

Importregleringen synes oss lämpligast böra ordnas i stort sett i enlighet

med vad trädgårdsutredningen föreslagit. Givetvis skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda för regleringens handhavande erforderliga bestämmelser.

Vad angår detaljerna i trädgårdsutredningens tullförslag, så kunna givetvis beträffande enstaka punkter olika meningar göra sig gällande. Även om vi för vår del hålla före, att utredningens förslag med något enstaka undantag genomgående är hållet väl mycket i underkant, ha vi dock, såsom frågan nu ligger till, icke ansett oss böra föreslå ändringar annat än på ett par punkter.

Vad sålunda rör den föreslagna tilläggstullen av 5 kr. för under stat.-nr 89: 2 upptagna *blommor och blomdelar*, synas starka skäl tala för att denna tilläggstull, vilken ju redan tidigare funnits införd, utsträckes att gälla åtminstone under tiden 1 mars—1 december i stället för 15 mars—15 november enligt utredningens förslag.

I fråga om tilläggstullen å s. k. *snittgrönt* vilja vi ifrågasätta, om ej för att syftet med den ifrågavarande tullhöjningen skall bättre vinnas, tilläggstullen bör sättas något högre än vad som föreslagits. Då den inhemska odlingen på detta område utan svårigheter kan betydligt ökas och då det här icke gärna kan bli fråga om någon nämnvärt fördyrande återverkan på försäljningspriset till konsumenterna, föreslå vi, att tilläggstullen sättes till 600 kr. för 100 kg.

Såsom utredningen framhållit, har vid de överläggningar, som utredningen fört med representanter för näringen, av dessa föreslagits, att säsongtullarna å *gurkor och tomater* skulle höjas från nuvarande 50 till 75 öre per kg. Som skäl därför hade anförts, att importen under de för odlingens lönsamhet mest betydelsefulla månaderna ej nämnvärt påverkats av nu gällande tullsatser. Utredningen erkänner även själv, att importen av gurkor och tomater under dessa månader fortsatt att stiga. Vi hålla före att, om syftet med tullhöjningen skall uppnås i önskvärd utsträckning, höjning bör på sätt från odlarhåll begärts sättas icke till 10 utan till 25 öre per kg.

En sådan höjning torde knappast komma att påverka detaljpriset, i varje fall icke i nämnvärd grad.

I detta sammanhang tillåta vi oss hemställa om ytterligare höjning jämväl av nu utgående *vindruvstull*. Såsom trädgårdsutredningen även erkänner, skulle med all sannolikhet en ytterligare begränsning av importen av vindruvor vara till stor båtnad för den svenska fruktodlingen. På grund härav och då några näringsfysiologiska skäl knappast kunna anföras mot en sådan begränsning synas oss starka skäl tala för att tullen höjes åtminstone till 50 kr. per 100 kg att uttagas under tiden 1 juli—31 januari.

Helst borde enligt vårt förmenande än ytterligare åtgärder redan vid denna riksdag vidtagas, då det knappast synes oss troligt, att denna viktiga näringsgren eljest kan komma att erbjuda företagare och anställda en sådan utkomst, som kan anses någorlunda skälig och jämbördig med den, som

motsvarande grupper inom andra näringsgrenar allmänligen åtnjuta. Trädgårdsutredningens undersökningar rörande odlingens lönsamhet och de resultat härutinnan, som framlagts i kommittébetänkandet och refererats i propositionen, visa enligt vårt förmenande på ett tydligt och även skrämmande sätt, hur dålig ställningen redan 1936 var för en mycket betydande del av här ifrågavarande yrkesutövare. Sedan dess ha statsmakterna ingripit i fråga om arbetstiden med därmed följande stegringar av lönekostnader m. m., vilket allt på många håll har ytterligare avsevärt försämrat det ekonomiska utfallet av rörelsen.

Så som ärendet nu ligger till, finna vi det emellertid utsiktslöst att begära riksdagens medverkan om nämnvärt längre gående åtgärder än som av trädgårdsutredningen framlagts och av myndigheterna i allmänhet tillstyrkts. I enlighet härmed ha vi även begränsat våra yrkanden.

Därmed får emellertid frågan om stödåtgärder åt den inhemska trädgårdsodlingen icke anses vara slutligen löst enligt vårt förmenande. En fortsatt utredning härutinnan synes oss så mycket mera nödvändig, som den semesterlag, vartill f. n. förslag av Kungl. Maj:t ligger på riksdagens bord och vilket väl även kommer att av riksdagen i allt väsentligt godtagas, helt naturligt måste komma att kännbart ytterligare öka de redan nu stora svårigheter, vårt lands trädgårdsodling har att dragas med.

Utän att på något sätt vilja göra någon erinran mot de stödåtgärder, statsmakterna under senare åren vidtagit, när det gällt den egentliga jordbruksnäringen, kunna vi i detta sammanhang ej heller underlåta att fästa uppmärksamheten på huru olika behandlingen varit och hur blygsam, relativt sett, den hjälp trädgårdsodlingen erhåller efter ett genomförande av det nu framlagda förslaget ter sig i jämförelse med vad jordbruket i övrigt erhållit.

Starka såväl samhällliga som rättfärdighetsskäl tala alltså enligt vår mening för att mera genomgripande positiva åtgärder här vidtagas, så att fullt effektivt och tillräckligt stöd äntligen beredes även här ifrågavarande näringsgren, dess utövare och anställda.

I anslutning till vad sålunda anförts vilja vi hemställa,

A) att riksdagen med godkännande i övrigt av de åtgärder Kungl. Maj:t i proposition nr 303 föreslagit, måtte till propaganda- och upplysningsverksamhet på trädgårdsnäringens område anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kr.;

B) att riksdagen dessutom måtte besluta:

d e l s att under tullrubriken: »rötter, icke ätbara etc.» upptagna s. k. perenna växter (andra levande rötter av blomsterväxter än liljekonvaljerötter), ur stat.-nr 87, skola beläggas med en grundtull av 7 kr. och en tilläggstull av 13 kr. för 100 kg,

d e l s att beträffande »friska, avskurna blommor» (stat.-nr

89: 2) orchidéer skola beläggas med en grundtull av 1 500 kr. för 100 kg och en tilläggstull av samma storlek samt övriga till nämnda stat.-nr hänförliga blommor och blomdelar under tiden 1 mars—1 dec. beläggas med en tilläggstull av 500 kr. per 100 kg,

d e l s att tullen å rosenbuskar (ur stat.-nr 95) skall höjas från 20 till 60 kr. per 100 kg,

d e l s att av till stat.-nr 98 hänförliga kvistar och blad m. m. adiantum samt asparagus sprengeri och plumosus (s. k. snittgrönt) skola åsättas utöver nuvarande grundtull av 50 kr. en tilläggstull av 600 kr. för 100 kg,

d e l s att tullen å matlök (stat.-nr 109, tulltaxenummer 53) bestämmes till 5 kr. för 100 kg under tiden 1 mars—31 maj samt till 20 kr. för 100 kg under övrig del av året,

d e l s att tilläggstullen å gurkor (stat.-nr 112) för tiden 15 mars—31 oktober samt tullen å tomater (stat.-nr 115) för tiden 1 maj—15 dec. skall höjas till 55, resp. 60 kr. för 100 kg,

d e l s slutligen att tullen på vindruvor skall höjas till 50 kr. för 100 kg och uttagas under tiden 1 juli—31 januari;

C) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla,

1. att bestämmelser måtte utfärdas rörande reglering för tiden fr. o. m. den 1 januari 1939 t. o. m. den 31 december 1941 av införseln till riket av växtdelar, som i gällande statistiska varuförteckning upptagas under nr 88, ävensom rotknölar av gladiolus;

2. att Kungl. Maj:t med hänsyn till den svenska trädgårdsodlingens betryckta läge ville med oavblåtlig uppmärksamhet följa den ekonomiska utvecklingen inom denna näringsgren samt, så snart och i den mån anledning därtill kan uppstå, låta utan tidsutdräkt upptaga till förnyad utredning frågan om ytterligare åtgärder av olika slag för att skänka denna svenska odling erforderligt ökat skydd och större lönsamhet samt utan tidsutdräkt vidtaga de åtgärder, vartill denna utredning må kunna giva anledning.

Stockholm den 11 maj 1938.

R. Lundqvist.

Gust. Svedman.

E. Thorell.

Gustaf Arnemark.

Gösta Liedberg.

Aroid Karlsson

i Granebo.